

UCHWAŁA NR

RADY GMINY EŁK

z dnia września 2026 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
na lata 2027-2029**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2026 r. poz. 662 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz.U. z 2026 r. poz. 980), Rada Gminy Ełk uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2027-2029, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały,

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ełk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2027 r.

Przewodniczący Rady Gminy

Ełk

Bogdan Jurczyk

Pod względem prawnym
uwag nie wnoszę
RADCA PRAWNY
Magda Włodkowska
Signed by /
Podpisano przez:
Magda Włodkowska
Date / Data: 2026-
09-01 09:59

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY na lata 2027 – 2029

Elk, wrzesień 2026 r

Spis treści:

Wstęp

- I. Źródła i podstawy prawne
- II. Diagnoza społeczna w zakresie rodzin z dziećmi

Założenia programu

- III. Adresaci programu
- IV. Cel główny i cele szczegółowe
- V. Analiza SWOT
- VI. Harmonogram realizacji
- VII. Spodziewane rezultaty
- VIII. Możliwe zagrożenia, które ograniczą lub uniemożliwią osiągnięcie zamierzonych efektów programu
- IX. Źródła finansowania
- X. Realizatorzy
- XI. Monitoring
- XII. Podsumowanie

Wyjaśnienie zastosowanych skrótów:

Program – Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2027 – 2029;

Ustawa – ustawa z dnia 09.06.2011 r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej;

Ustawa „Za Życiem” – ustawa z dnia 04.11.2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. T. Kościuszki 28A 19 – 300 Ełk;

OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej;

ZSS – Zespół Szkół Samorządowych;

SP – szkoła podstawowa;

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej;

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

ZI – Zespół Interdyscyplinarny.

Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2027 – 2029 w Gminie Ełk został opracowany na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W myśl ustawy gmina zobowiązana jest do tworzenia trzyletnich programów wspierania rodziny, które mają zawierać elementy profilaktyki oraz opieki nad dzieckiem i rodziną. Niniejszy Program jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w Gminie Ełk w latach poprzednich.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to odrębny element polityki prorodzinnej państwa, natomiast Gminny Program Wspierania Rodziny to element polityki prorodzinnej Gminy Ełk.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, składająca się z rodziców lub rodzica i dziecka, która stanowi pierwsze naturalne, a także podstawowe środowisko wychowawcze, z jakim styka się w życiu każde dziecko. W rodzinie tworzą się pierwsze więzi oraz relacje. Atmosfera, jaka panuje w rodzinie, ma zasadniczy wpływ na prawidłowy rozwój dziecka, a także na kształtowanie jego osobowości oraz przygotowanie do prawidłowego pełnienia ról społecznych w przyszłości. Rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dziecku poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości. Zachwianie stabilizacji w rodzinie oraz brak poczucia bezpieczeństwa w rozwoju dziecka, powoduje deficyty, które mają wpływ na dorosłe życie. Dlatego w pierwszej kolejności należy objąć wsparciem całą rodzinę. Wspieranie rodziny oraz praca z rodziną naturalną mają zapewnić każdemu dziecku prawo do stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego. Program kładzie główny nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie biologicznej.

Wcześniej otrzymana pomoc zwiększa szansę na poprawę jakości życia dorastającego człowieka. Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznej diagnozie środowisk zagrożonych wykluczeniem i udzielanie im odpowiedniego wsparcia poprzez świadczenie pracy socjalnej. Natomiast sens pracy asystenta rodziny opiera się na idei towarzyszenia i aktywizacji. Zadaniem asystenta rodziny jest pomoc rodzinie przy wdrożeniu prawidłowych postaw życiowych wszystkich jej członków. Współpraca z asystentem odbywa się za zgodą rodziny i przy jej aktywnym udziale.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Zakłada w szczególności wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub jego powrotu do rodziny naturalnej. Skuteczna pomoc rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu ról opiekuńczo – wychowawczych, jak i skuteczna ochrona dzieci, może być osiągnięta poprzez współpracę przedstawicieli instytucji, które mają kontakt z dzieckiem oraz jego rodziną. Działania pomocowe na poziomie gminy polegają na udzielaniu rodzinie pomocy w radzeniu sobie z trudnościami tak, aby w efekcie nie doszło do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, a jeżeli dojdzie do tego rodzaju interwencji, do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców dziecka, aby możliwy był powrót dziecka pod opiekę rodziny biologicznej.

Program został przygotowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku wraz z przedstawicielami podmiotów działających na terenie Gminy Elk, w sferze wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Program przewiduje m.in.: rozwój profilaktyki służącej wzmocnieniu potencjału rodzin, która ma zapobiegać narastaniu sytuacji kryzysowych, co umożliwi rodzinom rozwiązywanie problemów z pomocą własnych zasobów oraz zasobów środowiskowych.

Koordynatorem realizacji programu będzie kierownik GOPS w Elku, a sformułowane w dokumencie zadania będą wdrażane przez wyznaczone podmioty. Realizacja programu będzie monitorowana poprzez zbieranie i analizowanie informacji w celu ustalenia prawidłowości działań zgodnie z planem. W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Elku zatrudnieni są specjaliści – asystenci rodziny i pracownicy socjalni oraz psycholog, którzy prowadzą pracę z rodziną.

Realizacja Programu odbywać się będzie w ciągu najbliższych trzech lat i jest to praca ciągła. Efekty zależą będą głównie od stopnia ścisłości współpracy podmiotów, wykonawców oraz umiejętnego wykorzystania środków finansowych, które zostaną na ten cel przeznaczone, jak również poziom zaangażowania rodzin objętych wsparciem.

I. Źródła i podstawy prawne.

Na treść i realizację Programu mają wpływ niżej wymienione, następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Zgodnie z art. 176 cytowanej ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci;
- 4) finansowanie :
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy (...), ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, (...)
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest skorelowany ze:

- a) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Ełk na lata 2017 – 2027 przyjętą Uchwałą Nr XLIX/346/2017 Rady Gminy w Ełk z dnia 25 sierpnia 2017 r.
- b) Warmińsko – Mazurskim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023 – 2027.

II. Diagnoza społeczna

Gmina Ełk położona jest w województwie warmińsko – mazurskim na południowej części Pojezierza Ełckiego, będącego środkową częścią obszaru Pojezierza Mazurskiego. Jest gminą pierścieniową, okalającą miasto Ełk, jednocześnie jest największą gminą w powiecie ełckim. Graniczy z gminą Olecko, Świętajno, Stare Juchy, Orzysz, Biała Piska, Kalinowo i Prostki. Siedzibą gminy jest miasto Ełk.

Pod względem administracyjnym gmina Ełk obejmuje 57 sołectw: Bajtkowo, Barany, Bartosze – Judziki – Buniaki, Białojany – Zdedy, Bienie, Bobry – Zdunki, Borki - Borecki Dwór, Buczki, Buniaki, Chełchy – Czaple, Chojniak, Chruściele, Chrzanowo, Ciernie-Niekrasy, Giże – Brodowo, Guzki, Janisze – Skup, Kałęczyny, Karbowskie, Konieczki, Krokocie, Lega, Lepaki, Maleczewo, Malinówka, Małkinie, Mącze, Mąki, Miluki, Mołdzie, Mostołty – Tracze, Mrozy, Nowa Wieś Ełcka, Oracze – Wityny, Piaski, Pistki, Płociczno, Przykopka, Przytuły – Rydzewo, Regiel, Rękusy, Rostki Bajtkowskie, Rożyńsk, Ruska Wieś, Rymki, Sajzy, Sędko, Siedliska, Sordachy – Koziki, Regielnica, Straduny, Suczki, Szarejki, Szarek, Śniepie, Talusy, Woszczele, Ełk Osada, Nowa Wieś Ełcka – Szosa Bajtkowska.

Gmina Elk zapewnia mieszkańcom różnorodne usługi społeczne oraz komunalne. Zadania te realizuje w szczególności poprzez utrzymanie i rozwój lokalnej infrastruktury oraz prowadzenie jednostek organizacyjnych (szkoły i przedszkola, pomoc społeczna, gminne centrum kultury, gminna biblioteka publiczna, zakład usług gminnych).

Tabela 1. Ludność gminy Elk na koniec 2025 r.

Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 r. ż)	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (18-60 lat)	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (pow. 60 r. ż)	Ogółem
2 424	7 507	2 061	11 992

Dane: Raport o stanie Gminy Elk w 2025 r.

W 2025 r. na terenie Gminy Elk, zgodnie z informacją uzyskaną z Bazy Rejestru Mieszkańców, zameldowanych na pobycie stałym było 11 992 mieszkańców, w tym 5 920 kobiet i 6 072 mężczyzn. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 17,19% ogółu mieszkańców (2 061 osoby), dzieci zaś to 20,21% (2 424 osoby). Gmina wiejska Elk od lat notuje sukcesywny wzrost zaludnienia.

Tabela 2. Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej

Przyczyna otrzymania pomocy	Rok 2023	Rok 2024	Rok 2025
liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej ogółem, w tym:	75	74	84
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	49	56	57
przemoc domowa	1	1	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	6	9	7
inne (bezrobocie, niepełnosprawność)	16	3	17

Dane: sprawozdania z działalności GOPS

Liczba korzystających z pomocy społecznej rodzin z dziećmi, nieznacznie wzrosła. Główną przyczyną przyznania pomocy jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która wynika m.in. z uzależnień, bezrobocia, niskiej świadomości i umiejętności opiekunów. Poziom ubóstwa wśród rodzin z dziećmi jest mniejszy; związane jest to ze świadczeniem wychowawczym 800+ wypłacanym przez ZUS. Nie mniej jednak wiele rodzin nie umie gospodarować swoim budżetem.

Mieszkańcy gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej mają możliwość skorzystania z bezpłatnych konsultacji psychologa w GOPS i Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych.

Dysfunkcje społeczne, niedostateczne kompetencje osobowościowe i społeczne oraz negatywne nawyki i przekonania, skutkują nieumiejętnością pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych.

O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji, w której:

1. jedno, bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu, środków odurzających;
2. jedno, bądź oboje rodziców stosuje przemoc domową;
3. występuje problem wykorzystywania seksualnego, kiedy jedno, bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualnie kogokolwiek z członków rodziny;
4. występuje przewlekła choroba lub niepełnosprawność, z którymi rodzina nie umie sobie poradzić.

Na przełomie lat 2024 – 2025 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku zatrudniał 3 asystentów rodziny (2 etaty), zapewniając w ten sposób wsparcie rodzinom. Finansowanie zatrudnienia pochodziło ze środków własnych gminy.

Tabela 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2023 – 2025.

Rok	2023	2024	2025
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	22	24	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Elku.

Z powyższej tabeli wynika, że liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny zwiększyła się. Zapotrzebowanie na pracę asystenta rodziny wzrasta.

W sytuacji, gdy sąd postanowi ograniczyć, bądź pozbawić władzy rodzicielskiej, wówczas ustanawia nad dzieckiem pieczę zastępczą poza rodziną biologiczną.

Tabela 4: Dzieci w pieczy zastępczej

Rok	2023	2024	2025
Liczba dzieci przebywających			
Razem dzieci w pieczy zastępczej instytucjonalnej i rodzinnej	33	34	36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Elku.

Liczba dzieci umieszczonych postanowieniem sądu w pieczy zastępczej, utrzymuje się na podobnym poziomie z nieznaczną tendencją wzrostową.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej. Wydatki w pierwszym roku pobytu kształtują się na poziomie 10%, w drugim 30% oraz 50%

w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Jest to duży koszt dla budżetu gminy.

Tabela 5. Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty, zgodnie z ustawą z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Rok	2023	2024	2025
Liczba rodzin	35 procedur	28 procedur	39 procedur

Źródło: Dane z Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Elk

Wzrasta również liczba wszczynanych przez służby Niebieskich Kart. Praca asystentów rodziny, pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych i dzielnicowych ukierunkowana jest też m.in. na przeciwdziałanie przemocy domowej.

Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Nie odnotowano rodzin objętych wsparciem w formie asystenta rodziny zgodnie z art. 4 § 3 ww. ustawy mówiącym o wsparciu rodzin z dzieckiem o „ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu ...”.

Natomiast GOPS wypłacał kobietom w ciąży z chorym dzieckiem świadczenie z ustawy „Za życiem” w kwocie 4.000 zł. Jest to jednorazowe świadczenie, przyznawane bez względu na dochód rodziny. Ustawa „Za życiem” ułatwia też dostęp do świadczeń zdrowotnych matkom z chorymi dziećmi.

Na terenie Gminy Elk edukację szkolną oferują szkoły podstawowe, a przedszkola oferują opiekę nad dziećmi w wieku 3 – 6 lat. W gminie funkcjonuje:

- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Nowej Wsi Elckiej;
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego przy Zespole Szkół Samorządowych w Woszczelach;
- Zespół Szkół Samorządowych w Stradunach;
- Szkoła Podstawowa im. Lecha Aleksandra Kaczyńskiego w Chełchach;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. rtm. Witolda Pileckiego w Rękusach, prowadzona przez Stowarzyszenie – Ogólnopolski Operator Oświaty;
- Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Mrozach Wielkich;
- Przedszkole Omnibus w Chełchach;
- Przedszkole Magellan w Rękusach;
- Przedszkole Pitagoras w Stradunach.

Tabela 6. Uczniowie szkół podstawowych na terenie gminy Elk

Nazwa placówki edukacyjnej	2023/2024 Liczba dzieci	2024/2025 Liczba dzieci	2025/2026 Liczba dzieci
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Nowej Wsi Elckiej	321	336	356
Zespół Szkół Samorządowych w Stradunach	134	142	154
Szkoła Podstawowa w Woszczelach	99	108	135
Szkoła Podstawowa w Chełchach	79	73	65
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Rękusach	91	94	100
Szkoła Podstawowa w Mrozach	89	91	106

Źródło: Dane statystyczne uzyskane z Urzędu Gminy Elk.

Jak wynika z powyższej tabeli, dzieci uczących się w szkołach na terenie gminy Elk przybywa. W szkołach tych mogą się również uczyć dzieci zamieszkujące w mieście. W ubiegłych latach ogólna liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi była podobna: 2023 r. – 84 uczniów, 2024 r. – 80 uczniów, 2025 r. – 84 uczniów.

Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży, kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Szkoły prowadzą działania, które mają zapobiegać ryzykownym zachowaniom, uczyć bezprzemocowej komunikacji, wdrażać do prowadzenia zdrowego trybu życia. Szkoła na wsi współpracuje ze środowiskiem lokalnym, organizuje imprezy rodzinne oraz dodatkowe zajęcia dla dzieci rozwijające zainteresowania, w tym sportowe.

Wszystkie szkoły prowadzą żywienie dzieci w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”. Ogółem na terenie gminy, od wielu lat funkcjonuje 6 punktów żywieniowych. W Zespole Szkół Samorządowych w Stradunach, Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Nowej Wsi Elckiej i Szkole Podstawowej w Chełchach, działają stołówki szkolne. Do pozostałych szkół posiłki są dowożone przez dostawcę, wybranego w ramach zapytania ofertowego. Część dzieci zgłoszonych do żywienia, objęto pomocą w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. Ponadto rodziny mogą korzystać z zasiłków celowych na zakup żywności z ww. programu rządowego. Ta forma pomocy ma podwyższone kryterium dochodowe, tj. 200% kryterium dochodowego z pomocy społecznej.

Dużym wsparciem dla rodziców i dzieci są działające na terenie gminy świetlice wiejskie w: Baranach, Chojniaku, Kałęczynach, Ledze, Mostołtach, Mołdziach, Mrozach Wielkich, Reglu, Regielnicy, Rożyńsku, Ruskiej Wsi, Siedliskach, Woszczelach i Krokociach. Świetlice stanowią dogodne miejsce do organizacji imprez integrujących lokalną społeczność i spędzania czasu wolnego.

Ponadto rodziny z dziećmi w Gminie Elk korzystają z następujących form pomocy finansowej i usługowej:

- Karta Dużej Rodziny;
- świadczenia rodzinne (zasiłki rodzinne z dodatkami oraz świadczenia pielęgnacyjne dla rodziców z dzieckiem z niepełnosprawnością;
- stypendia socjalne, motywacyjne, artystyczne i za wyniki w nauce;
- dowóz dzieci do szkół podstawowych;
- zajęcia dodatkowe, rozwijające zainteresowania w szkołach i świetlicach wiejskich;
- półkolonie letnie i ferie zimowe w CKGE i Bibliotece;
- zajęcia podnoszące wiedzę i umiejętności w zakresie gospodarstwa domowego, zdrowego stylu życia i kulinariów, organizowane przez koła gospodyń wiejskich;
- uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, artystycznych, integrujących społeczność lokalną;
- wypożyczanie książek, korzystanie z czasopism i bezpłatnego Internetu w Bibliotece gminnej i jej filiach;
- nieodpłatnej pomocy prawnej.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

III. Adresaci programu

Odbiorcami działań ujętych w Programie są rodziny i dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Elk, a w szczególności:

1. Rodziny z terenu gminy Elk ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych, rodzin dotkniętych przemocą, problemem alkoholowym i w których występują trudności w wykonywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.
2. Rodziny, którym sąd ograniczył, bądź odebrał władzę rodzicielską, m.in. poprzez nadzór kuratora sądowego, zabezpieczenie dziecka w pieczy zastępczej itp.
3. Rodziny, w których wychowuje się dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.
4. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym, z rodzin niewydolnych wychowawczo.

IV. Cel główny i cel szczegółowy

Cel główny:

Wspieranie rodzin w wypełnianiu i przywracaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcyjności rodzin na terenie gminy wiejskiej Elk.

Cele szczegółowe:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin z dziećmi.
2. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzinie, w której u dziecka zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz pracowników socjalnych i psychologa.
3. Podejmowanie działań profilaktycznych sprzyjających umacnianiu rodziny oraz zapobieganie powstawaniu niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży (festyny rodzinne, spektakle profilaktyczne, imprezy integracyjne z grami i konkursami, animacje kulturalne, zajęcia rozwijające zainteresowania, edukacja dzieci i rodziców itp.).
4. Umożliwienie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych osobom pracującym z rodzinami i dziećmi.
5. Współfinansowanie na zasadach zawartych w ustawie pobytu dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej).
6. Diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin z dziećmi.

V. Analiza SWOT

Przeprowadzona diagnoza oraz potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze wsparcia rodziny umożliwiły sporządzenie analizy SWOT (ang. Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu, Threats – zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu), która służy do porządkowania i analizy otrzymanych informacji.

Tabela 7. Analiza SWOT dla obszaru wsparcia rodziny i dziecka.

OBSZAR WSPARCIA RODZINY I DZIECKA (Pomoc społeczna, oświata, domy kultury, biblioteki, organizacje pozarządowe, świetlice wiejskie, itp.)	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Baza lokalowa (15 świetlic wiejskich). 2. Potencjał ludzki – instruktorzy, zespoły ludowe, muzyczne; koła gospodyń wiejskich; ochotnicze straże pożarne. 3. Możliwość wykorzystania bazy lokalowej szkół gminnych do działań społecznych. 4. Zaangażowanie pracowników instytucji i służb działających na rzecz rodziny. 5. Wsparcie rodzin niewydolnych wychowawczo poprzez zatrudnianie w pełnym wymiarze czasu pracy 2 asystentów rodziny. 6. Wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży.	1. Brak środków finansowych na pełne zatrudnienie w świetlicach wiejskich. 2. Brak placówek wsparcia dziennego. 3. Rozległa terytorialnie gmina, duża liczba sołectw, utrudnione dotarcie do pracy, zwłaszcza z małych wsi. 4. Brak zainteresowania mieszkańców podejmowanymi działaniami, pomimo dobrego przygotowania i otwartości instytucji. 5. Występowanie uzależnień: alkoholizm, narkomania.

7. Prężnie działające instytucje gminne i powiatowe w zakresie pomocy społecznej. Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników pomocy społecznej, oświaty, policji, itp. 8. Prężnie działające instytucje gminne i organizacje pozarządowe w zakresie kultury „wyższej”, upowszechniania tradycji i kultury. 9. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Ełk i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 10. Opracowane i realizowane: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	6. Brak lub niechęć do współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów. 7. Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej). 8. Duży odsetek liczby bezrobotnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Duży potencjał społeczny: organizacje pozarządowe, realizowane projekty. 2. Możliwości pozyskiwanie środków zewnętrznych: unijnych i innych na działania. 3. Możliwość skorzystania przez mieszkańców gminy Ełk ze wsparcia specjalistycznego w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych oraz Osób Doznających Przemocy. 4. Organizacja czasu wolnego, np.: zajęcia w świetlicach i szkołach. 5. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej. Partnerstwa z organizacjami pozarządowymi przy realizacji projektów unijnych dla rodzin z dziećmi. 6. Podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami. 7. Edukacja rodziców w kwestiach wychowawczych. 8. Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych. 9. Aktywne zasoby ludzkie; profesjonalna kadra. 10. Wzrost umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia.	1. Niewystarczające środki finansowe na rozwój usług społecznych, w tym brak dofinansowania z budżetu państwa. 2. Częsta rotacja pracowników na stanowisku asystent rodziny – przez to niska znajomość lokalnego środowiska. 3. Wakaty na stanowiskach dzielnicowych, częste zmiany personalne dzielnicowych. 4. Stale rosnąca liczba zadań do realizacji przez samorządy. 5. Małe zaangażowanie mieszkańców gminy. Brak współdziałania rodzin w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji. 6. Niska frekwencja mieszkańców gminy na imprezach, zajęciach z powodu odległości/braku dojazdu. 7. Negatywne wzorce zachowań społecznych. 8. Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, narastająca przemoc rówieśnicza i domowa.

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku.

VI. Harmonogram realizacji.

Cel szczegółowy 1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin z dziećmi.					
Lp.	Działania Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Wskaźniki	Czas realizacji	Źródła finansowania
1.	Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom z dziećmi zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.	GOPS	Liczba przyznanych świadczeń	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa
2.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkole, przedszkolu oraz innych placówkach.	GOPS Placówki oświatowe	Liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa
3.	Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin z dotacji celowej z budżetu państwa (świadczenia rodzinne, stypendia).	GOPS	Liczba przyznanych świadczeń	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa
4.	Zapobieganie utracie mieszkania poprzez pomoc w formie dodatków mieszkaniowych.	GOPS w Elk Elku Gmina Elk	Liczba przyznanych świadczeń	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa
Cel szczegółowy 2. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczej – wychowawczych oraz rodzinie, w której u dziecka zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz pracowników socjalnych i psychologa.					
Lp.	Działania Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Wskaźniki	Czas realizacji	Źródła finansowania
1.	Przystąpienie do rządowych programów i projektów unijnych z zakresu wspierania rodziny.	Gmina Elk GOPS MRPiPS ROPS	Liczba realizowanych programów i projektów	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa Środki unijne
2.	Realizacja zadania zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.	GOPS Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich	1. Ogólna liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. 2. Liczba zakończonej asystentury.	2027-2029	Budżet gminy
3.	Monitoring sytuacji rodziny po zakończeniu wsparcia asystenta rodziny.	GOPS	Liczba rodzin objętych monitoringiem asystenta rodziny	2027-2029	Budżet gminy

4.	Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	GOPS	Liczba rodzin z dziećmi objęta wsparciem w postaci pracy socjalnej.	2027-2029	Budżet gminy
5.	Współpraca z sądami i ich organami pomocniczymi oraz innymi instytucjami w zakresie oceny sytuacji dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej lub umieszczonego w pieczy zastępczej.	Sąd Rejonowy w Elku GOPS PCPR w Elku Wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Programu	Liczba współpracujących instytucji	2027-2029	Budżet gminy Budżety powiatów

Cel szczegółowy 3. Podejmowanie działań profilaktycznych sprzyjających umacnianiu rodziny oraz zapobieganie powstawaniu niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży (festyny rodzinne, spektakle profilaktyczne, imprezy integracyjne z gromi i konkursami, animacjami kulturalne, zajęcia rozwijające zainteresowania, edukacja dzieci i rodziców itp.).

Lp.	Działania Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Wskaźniki	Czas realizacji	Źródła finansowania
1.	Realizacja programów profilaktycznych, edukacja prozdrowotna.	Gmina Elk Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych GOPS Wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Programu	Liczba realizowanych inicjatyw, wydarzeń	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa
2.	Rozwiązywanie problemu przemocy domowej poprzez funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego.	GOPS w Elku Zespół Interdyscyplinarny Policja Oświata Służba zdrowia	Liczba zamkniętych procedur z powodu ustania przemocy	2027-2029	Budżet gminy
3.	Promowanie i wspieranie aktywności sportowej, kulturalnej, artystycznej wśród dzieci i młodzieży oraz rodzinnego spędzania wolnego czasu.	Gmina Elk GOPS PCPR w Elku Biblioteka Publiczna Gminy Elk Centrum Kultury Gminy Elk Organizacje pozarządowe	Podejmowane inicjatywy	2027-2029	Budżet gminy
4.	Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez	Szkoły Centrum Kultury Gminy Elk	Liczba zorganizowanych zajęć	2027-2029	Budżet gminy Budżet organizacji

	prowadzenie działalności edukacyjno – kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej.	Gminna Biblioteka Organizacje pozarządowe Kluby sportowe			
5.	Organizowanie i promowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin z terenu gminy Ełk.	Gminne Centrum Kultury Gminy Ełk Biblioteka Gminy Ełk Kuratorium Oświaty w Olsztynie GOPS	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku	2027-2029	Budżet gminy Budżet państwa
6.	Świadczenie pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez pracę asystenta rodziny.	GOPS	Ogólna liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	2027-2029	Budżet gminy

Cel szczegółowy 4. Umożliwienie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych osobom pracującym z rodzinami i dziećmi.

Lp.	Działania Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Wskaźniki	Czas realizacji	Źródła finansowania
1.	Zagwarantowanie udziału asystentów rodziny w szkoleniach oraz samokształceniach dotyczących pracy z rodziną.	GOPS PCPR w Ełku ROPS w Olsztynie	Liczba szkoleń i konferencji, w których wzięli udział asystenci rodziny	2027-2029	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet województwa Środki unijne
2.	Udział pracowników socjalnych w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną i dzieckiem.	GOPS PCPR w Ełku ROPS w Olsztynie	Liczba szkoleń i konferencji, w których wzięli udział pracownicy socjalni	2027-2029	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet województwa Środki unijne

Cel szczegółowy 5. Współfinansowanie na zasadach zawartych w ustawie pobytu dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej).

Lp.	Działania Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Wskaźniki	Czas realizacji	Źródła finansowania
1.	Finansowanie kosztów pobytu dzieci z terenu gminy Ełk umieszczonych w pieczy zastępczej, placówkach opiekuńczo – wychowawczych zgodnie z zapisami ustawy.	Gmina Ełk GOPS PCPR w Ełku	Liczba umieszczonych dzieci	2027-2029	Budżet gminy

Cel szczegółowy 6. Diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin z dziećmi.					
Lp.	Działania Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Wskaźniki	Czas realizacji	Źródła finansowania
1.	Diagnoza środowiska lokalnego w celu sprecyzowania wiedzy na temat rodzin wymagających pomocy.	GOPS	Liczba wykonanych analiz, sprawozdań	2027-2029	Budżet gminy
2.	Wymiana doświadczeń z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny	GOPS w Ełku Wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Programu	Liczba spotkań, przekazywanych informacji	2027-2029	Budżet gminy Budżet organizacji pozarządowych

VII. Spodziewane rezultaty:

1. Podniesienie wiedzy i umiejętności rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w zakresie funkcjonowania rodziny, zmniejszenie poczucia bezradności.
2. Zwiększenie umiejętności rodziców w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i radzenia z sytuacjami dnia codziennego.
3. Upowszechnienie roli rodziny jako priorytetu w pracy instytucji i służb działających na rzecz rodziny.
4. Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych.
5. Wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka.
6. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych.
7. Uwrażliwienie i zaktywizowanie środowiska lokalnego na potrzeby dzieci i rodzin.
8. Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny, zwiększenie skuteczności działań.
9. Inwestowanie w rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży w celu spędzania czasu wolnego w społecznie akceptowanych formach.
10. Zwiększenie kompetencji rodziców biologicznych w celu zminimalizowania liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest największym zyskiem dla społeczności lokalnej.

VIII. Możliwe zagrożenia, które ograniczą lub uniemożliwią osiągnięcie zamierzonych efektów programu.

Niechęć rodzin do podjęcia współpracy z asystentem rodziny, która może przejawiać się brakiem podejmowania działań ze strony poszczególnych rodzin niezbędnych do realizacji opracowanego wspólnie planu pracy z rodziną, który ma na celu poprawę ich funkcjonowania w środowisku.

Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadania może uniemożliwić w pełnym zakresie asystentom rodziny podnoszenie swoich kwalifikacji, jak również uniemożliwi zatrudnienie specjalistów (np. psychologa, pedagoga, radcę prawnego), którzy swoimi działaniami mogliby wesprzeć pracę asystenta rodziny. Należy mieć świadomość, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy szereg nowych zadań nie zabezpieczając środków finansowych na ich realizację.

IX. Źródła finansowania

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2027 – 2029 mogą być środki finansowe pochodzące z:

- budżetu gminy, w tym środki przeznaczone na realizację Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- budżetu państwa,
- ze środków unijnych,
- darowizn,
- ze środków partnerów i organizacji pozarządowych,
- innych środków zewnętrznych.

X. Realizatorzy:

Współrealizatorami powinny być podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, a w szczególności:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku,
- Urząd Gminy Ełk,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Szkoły i przedszkola,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku,
- Sąd Rejonowy w Ełku,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Ełku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej w Ełku,
- Komenda Powiatowa Policji w Ełku,
- Centrum Kultury Gminy Ełk z siedzibą w Stradunach,
- Biblioteka Publiczna Gminy Ełk z/s w Nowej Wsi Ełckiej,

- Parafie Katolickie i inne związki wyznaniowe,
- organizacje pozarządowe,
- służba zdrowia,
- świetlice wiejskie
- inne podmioty działające na rzecz rodziny.

Koordynatorem realizacji programu będzie kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku, a sformułowane w dokumencie zadania będą wdrażane przez wyznaczone podmioty.

XI. Monitoring

Program ma charakter otwarty, co oznacza, że zadania w nim wyznaczone mogą zostać zmodyfikowane lub poszerzone w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb. Realizacja programu będzie na bieżąco monitorowana, ponadto raz w roku będą zbierane i analizowane informacje w celu ustalenia, czy przebiega ona zgodnie z planem. W oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w terminie do 31 marca każdego roku kierownik GOPS przedstawi Radzie Gminy Ełk sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczy:

- instytucji pomagających rodzinie;
- form udzielanej pomocy rodzinie;
- form działań kierowanych do rodziny i dzieci.

XII. Podsumowanie.

Program realizowany będzie w latach 2027 – 2029, a jego efekty będą zależały od współpracy instytucji i organizacji zaangażowanych w jego realizację oraz od współpracy i zaangażowania rodzin z dziećmi.

Program jest spójny z będącym w opracowaniu Lokalnym Planem Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Ełk na lata 2027 – 2030, który również przewiduje działania dla rodzin z dziećmi, w szczególności z niepełnosprawnością.

Program został skonsultowany z pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, naczelnikiem Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej w Gminie Ełk oraz dyrektorami szkół podstawowych położonych na terenie Gminy Ełk oraz Dyrektorem Centrum Kultury Gminy Ełk i kierownikiem Biblioteki Gminnej.

W Programie wzięto pod uwagę potrzeby określone w sprawozdaniach z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny z lat 2024 – 2025, zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Podstawową formą udzielanej pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych jest objęcie ich wsparciem asystenta rodziny. Jego działania ukierunkowane są głównie na poprawę funkcjonowania rodziny pod kątem wypełniania ról wychowawczych i opiekuńczych rodziców wobec dzieci.

Wsparcie rodzin będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a w rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobycia nowych umiejętności.

Aby uzyskać zamierzone cele w realizację powinny włączyć się instytucje i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny.

Opracowała:

Bożena Jurkowska
Bożena Jurkowska

Kierownik

Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej